

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

SOSYAL İNOVASYON ALANINDAKİ YAYINLARIN GÖRSEL HARİTALAMA YÖNTEMİYLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF PUBLICATIONS IN SOCIAL INNOVATION BY VISUAL MAPPING METHOD

Dr. Öğr. Üyesi Murat GÜLMEZ¹

Arş. Gör. Suzan OĞUZ²

Arş. Gör. Deniz YALÇINTAŞ³

ÖZ

Günümüzde teknolojik yenilik ve gelişmeler sonucu ortaya çıkan inovasyon, toplumları ve sosyal yaşamı doğrudan etkilemektedir. Bu etkileşim, sosyal inovasyon kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sosyal inovasyon, sosyal ilerlemeyi desteklemek amacıyla sosyal ve çevresel sorunlara etkili çözümler geliştirme ve uygulama sürecidir. Bu çalışmanın amacı, son yıllarda öne çıkan sosyal inovasyon kavramı ile ilgili yapılmış araştırmaları bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Web of Science veritabanında sosyal inovasyon kavramı kullanılarak 2010-2019 yılları arası baz alınarak tarama yapılmış ve toplamda 579 yayına ulaşılmıştır. Yayınlar, VOSviewer haritalama yöntemi ile görselleştirilmiştir. Analiz sonrası incelenen çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimenin “sosyal inovasyon” olduğu, en fazla yayın yapan ve en fazla ortak yazarlığı olan yazarın Antonius Schröder olduğu ve en fazla atıf alan yazarın Frances R. Westley olduğu görülmektedir. Ayrıca en fazla yayın yapan ülkenin İspanya (90 yayın), en fazla atıf alan ülkenin ise İngiltere (915 atıf) olduğu bulgular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal İnovasyon, Bibliyometrik Analiz, Görsel Haritalama.

JEL Sınıflandırma Kodları: O10, O35.

ABSTRACT

Today, innovation that results from technological improvements and developments directly affects societies and social life. This interaction led to the emergence of the concept of social innovation. Social innovation is the process of developing and implementing effective solutions to social and environmental problems in order to support social progress. The aim of the study is to investigate the researches about the concept of social innovation, which has come to the fore in recent years, by using bibliometric analysis method. For this purpose, the Web of Science database is scanned using the concept of social innovation between 2010-2019 and a total of 579 publications are reached. Publications are visualized by VOSviewer mapping method. In the end of the analysis of these studies, it is seen that the most frequently used keyword is “social innovation”, the most published and most co-authored author is Antonius Schröder, and the most cited author is Frances R. Westley. In addition, it is among the findings that Spain is the most broadcasting country (90 broadcasts) and England is the country with the most citation (915 citations).

¹ Çağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, mgulmez@cag.edu.tr

² Çağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, suzanoguz@cag.edu.tr

³ Çağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, denizyalcintas@cag.edu.tr

Keywords: Social Innovation, Bibliometric Analysis, Visual Mapping.

JEL Classification Codes: O10, O35.

1. GİRİŞ

Günümüz şartlarında değişim ve yeniliğin temel ihtiyaç haline gelmesiyle bireyler ve toplumlar kendilerini mevcut durumlarından daha ileri taşıyabilmek için farklı ve yeni yollar aramaktadır. Özellikle son yıllarda sosyal inovasyon terimi, karmaşık küresel sosyal sorunları ele almak ve topluma ortak değerler katmak için potansiyel bir çözüm olarak oldukça ilgi görmektedir. Sosyal inovasyon terimi, insanların bir veya daha fazla ortak hedefe ulaşmak için kişilerarası aktiviteleri veya sosyal etkileşimleri nasıl organize etmesi gerektiği hakkında yeni fikirlerin üretilmesi ve uygulanmasını ifade etmektedir. Diğer inovasyon şekillerinde olduğu gibi sosyal inovasyondan kaynaklanan ürünler genişlik ve etkilerine göre farklılık gösterebilir (Mumford, 2002: 253). Hem kamusal hem de akademik söylemlerde sosyal inovasyona olan ilgi artmaktadır. Sorunlar kötüleştiğinde, sistemler çalışmadığında veya kurumlar mevcut problemlerden ziyade geçmişi yansıttığında inovasyon zorunlu hale gelmektedir (Mulgan, Tucker, Ali ve Sanders, 2007: 9). Benzer şekilde, sosyal inovasyonun toplumsal zorluklarla başa çıkmada etkili bir yol olduğu fikri, Avrupa Birliği (AB) genelinde politika söylemlerinde de kendini göstermektedir (Avelino vd. 2019: 195).

Sosyal inovasyon, kısmen Avrupa Komisyonu tarafından üstlenilen yayma görevinin bir sonucu olarak modaya uygun bir kavram haline gelmiştir. Avrupa Politika Danışmanları Bürosu (BEPA)'na göre sosyal inovasyonlar, hem amaçları hem de araçları açısından sosyal olan yeniliklerdir (BEPA, 2010). Özellikle, sosyal inovasyonlar alternatiflerden daha etkili, sosyal ihtiyaçları eş zamanlı olarak karşılayan ve yeni sosyal ilişkiler ya da işbirlikleri yaratan yeni fikirler, ürünler, hizmetler ve modellerdir. Bu yenilikler insanları güçlendirmek ve toplumsal değişimi yönlendirmek için etkili bir yol sunmaktadır (Cruz, Ruben Martinez ve Blanco, 2017: 223). Sivil toplum, bazı dönemlerde sosyal inovasyona ivme kazandıran önemli bir unsur olmuştur. 19. yüzyıldaki büyük sanayileşme ve kentleşme neticesinde sosyal girişimler ve inovasyonda büyük ölçüde artış yaşanmıştır. Diğer zamanlarda, örneğin 1945'ten sonraki yıllarda hükümetler, refah devletleri, okul sistemleri, çiftçiler için kredi ve yetişkin eğitimi kolejlere gibi çeşitli kurumlar kurdukları yıllarda sosyal inovasyona öncülük etmişlerdir (Mulgan vd. 2007: 10). Moulaert, MacCallum, Mehmood ve Hamdouch (2005) sosyal inovasyonun sıklıkla etkileşime girdiği üç boyutu ortaya koymuş olup, bunlar: 1) şu anda karşılanmamış insan ihtiyaçlarının karşılanması, 2) sosyal ilişkilerdeki değişiklikler, 3) artan sosyo-politik kapasite ve kaynaklara erişim biçiminde bir güçlendirme boyutu şeklindedir.

Bu çalışmanın amacı, sosyal inovasyon kavramı ile ilgili yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizini yapmak ve bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara konuyla ilgili detaylı bilgiler sunmaktır. Bu doğrultuda, Web of Science veritabanında "Social Innovation" (Sosyal İnovasyon) kelimeleri taranarak yapılan çalışmalara ulaşılmıştır. Tarama sırasında bazı filtrelemeler uygulanmıştır. Bu filtrelemelerden bir tanesi dört farklı indeks seçilerek tarama yapılmasıdır. Seçilen indeksler, Social Sciences Citation Index (SSCI), Science Citation Index Expanded (SCI), Emerging Sources Citation Index (ESCI) ve Arts and Humanities Citation Index (A&HCI) olmuştur. Diğer filtrelemeler ise, belge türü olarak makale seçilmesi ve yayın yıl aralığı olarak 2010-2019 yıllarının baz alınması olmuştur. Bu doğrultuda taranan yayınlar VOSviewer haritalama yöntemi ile görselleştirilmiştir.

Bibliyometrik çalışmalar araştırılan konudaki en verimli çalışmaların, araştırmacıların ve ülkelerin tespit edilmesini sağlamak ve bu çalışmalar, araştırmacılar ve ülkeler arasındaki etkileşimleri göstererek gelecekte yapılacak bilimsel çalışmalar yol gösterici olmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın, ilgili konuda yapılan çalışmaların oldukça kısıtlı olması ve Türkçe yapılmış bibliyometrik çalışma bulunmaması bakımından literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

2. SOSYAL İNOVASYON

Sosyal inovasyon kavramını 19. yüzyılın sonlarında 'sosyal keşif' olarak getiren ilk kişi Max Webber olmuştur. 1930'larda ise Joseph Schumpeter tarafından ekonomik yenilik sağlamak için sosyal inovasyon ihtiyacının olduğu ve teknolojik inovasyonla birlikte ele alınması gerektiği ortaya konmuştur (Özdemir ve Ar, 2015: 20). Yeni teknolojik gelişmeler olarak ele alınan inovasyon kavramı, teknolojik gelişmelerle birlikte sosyal yaşamı ve toplumları da

etkilemektedir. Bu etkileşim sonucu sosyal inovasyon kavramı ortaya çıkmıştır (Topsakal ve Yüzbaşı, 2017: 565). Sosyal inovasyon, geleneksel yöntemlerle çözmenin yetersiz kaldığı eğitim, güvenlik, toplumsal hayat, obezite ve çocuk sağlığı gibi konularda ihtiyaçların giderilmesi ve sosyal problemlerin çözümlenebilmesi için gösterilen; sosyal bir değişim ve değer oluşturarak toplumun gelişimine ve yenilenmesine katkı sağlayan bir çabadır (Yeşilkaya ve Yıldız, 2018: 84). Sosyal inovasyon çeşitli bilim dalındaki çalışmaların kesişim noktasında yer almakta ve büyüyen küresel sorunlar nedeniyle giderek daha da büyüüp önem kazanmaktadır. Sosyal inovasyon konusunda akademik çalışmalarda tanımlar incelendiğinde sosyal inovasyonun üç farklı açıdan ele alındığı görülmektedir. Bazı çalışmalar (Murray, Caulier-Grice ve Mulgan, 2010; Phills, Deiglmeier ve Miller, 2008; Pol ve Ville, 2009) sosyal inovasyonun toplumun iyiliği için olduğunu savunarak sosyal yönüne odaklanmaktadır. Nitekim yeni mal ve hizmetlerin geliştirilmesi insanların yaşamlarının iyileştirilmesine (örneğin, yeni bir ilacın keşfi) katkıda bulunabilir ve dolayısıyla topluma genel olarak yarar sağlayabilir. Bazı çalışmalar (Mulgan vd. 2007; Sharra ve Nyssens, 2010; Murray vd. 2010) sosyal inovasyonun çeşitli kurumlar arasında sosyal ağlar ve işbirliklerinde yaratılmalarını savunmaktadır. Çeşitli sosyal aktörlerin katılımını, sosyal yapıların benimsenmesi ve yayılması için dönüştürülmesini gerektirdikleri için teknolojik veya ticari yeniliklerin bile sosyal olduğunu düşünmektedirler. Bazı çalışmalar ise (Murray vd. 2010; Phills vd. 2008) inovasyon açısından yeni bir çözüm sunarak bir son olmaya ya da kendi başına bir süreç olmaya dayanmaktadır. Bu doğrultuda sosyal inovasyon bir ürün, üretim süreci, teknoloji, düzenleme, bir sosyal hareket veya bunların karması olabilmektedir (Topsakal ve Yüzbaşı, 2017: 569).

Sosyal inovasyon, ürün ve hizmetleri daha verimli bir şekilde sunmak için sosyal ilişkileri kullanan yeni süreçleri de ima edebilir. Mumford (2002: 253) sosyal inovasyonu “insanların bir ya da daha fazla ortak hedefe ulaşmak için kişiler arası aktiviteleri ya da sosyal etkileşimleri nasıl organize etmesi gerektiğine dair yeni fikirlerin üretilmesi ve uygulanması” olarak tanımlamıştır. Mulgan (2006: 146)’a göre sosyal inovasyon, bir sosyal ihtiyacı karşılama amacı ile motive edilen ve esas olarak sosyal amaçları olan kuruluşlar tarafından yaygın olarak dağıtılan yenilikçi faaliyetler ve hizmetler anlamına gelir. Sosyal değişim teorisyenlerinden biri olan Zapf (1994), sosyal inovasyonları bir amaca ulaşmak için yeni yollar, yeni düzenlemeler, yeni örgütsel türler ve yeni yaşam tarzları olarak açıklayarak sosyal inovasyonların değişimin yönünü değiştirerek sorunları daha etkin biçimde çözebildiğini belirtmiştir (Akt. Topsakal ve Yüzbaşıoğlu, 2017: 569). Prahalad ve Ramaswamy (2004) sosyal inovasyonu altı basamakta açıklamıştır. Bunlar sırasıyla: sosyal sorunun belirlenmesi, paydaşlarla işbirlikçi ilişkilerin kurulması, sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, pazarın ilgisini çekmek, sosyal ilişkiler kurmak ve sistemlerde değişim, sosyal değer yayılması şeklindedir.

Sosyal inovasyon sadece bireylerle veya kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla ilgili değildir. Ayrıca, politikacılar ve hükümetler (daha sağlıklı bir toplum için yeni yöntemler gibi), pazarlar (organik gıda üzerine uzmanlaşmış çiftçiler pazarı gibi), hareketler (adil ticaret vb.), sosyal organizasyonlar (düşük gelirli gruplar için mikro kredi modelleri gibi) ve akademisyenler (bir çocuk yetiştirmek için pedagojik modeller gibi) de aynı zamanda sosyal yeniliklerin aracılarıdır. Zaman geçtikçe birçok iş sektöründe ve sosyal yaşamın her alanında sosyal inovasyon gerçekleşmektedir. Kâr amacı gütmeyen kurumlar, sosyal girişimcilik, sosyal ekonomi ve kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri gibi uygulamalarla sosyal inovasyon, toplumda bütün sektörlere yayılmaktadır (Harrison vd. 2009: 10; Bulut, Eren ve Halac, 2013: 124).

Genel olarak sosyal inovasyon kavramı, toplumda sürekli olarak pozitif dönüşüme yol açan süreçleri ve faktörleri ifade etmektedir. Toplumun karşı karşıya olduğu artan zorluklara karşı, mevcut çözümlerden farklı olarak daha etkili, daha verimli, daha sürdürülebilir veya daha adil olan yenilikçi bir çözüm olarak tanımlanmaktadır (Mulgan, 2006; Phills vd. 2008; Grimm, Fox, Baines ve Albertson, 2013). Kuruluşlar sosyal inovasyon sürecini açarak kullanıcı inovasyonunu yenilikçi çözüm kaynağı olarak kullanabilirler. Nitekim sosyal inovasyon, faydalanıcıların ihtiyaçlarına dayanan sistemik çözümler gerektirmektedir (Kohler ve Chesbrough, 2019: 357). Örgütsel çalışmalarda sosyal inovasyon, sosyal sermayeyi, organizasyonları hızla değişen dış ortamlara karşı dirençli kılmak için yaratıcılık, öğrenme ve beceri, bilgi alışverişi ve kapasite geliştirme kaynağı olarak tanımlanabilir (Grimm vd. 2013: 439). Firmalardaki sosyal inovasyonun araçsal bir perspektifine dikkat çeken (Cloutier, 2003: 21; Akt. Sharra ve Nyssens, 2010: 2), araçsal bakış açısını, emeğin yeniden örgütlenmesini ve işçilerin refahına dikkat etmeksizin firmanın yenilikçi kapasitesinin anahtar faktörü olarak görmektedir. Böylece sosyal inovasyonun, bilgi ve teknik inovasyonun yaratılmasını teşvik eden yeni bir sosyal düzenleme olduğunu ifade etmektedir.

Sosyal inovasyon güçlü bir sosyal yönelime sahiptir ve kârla motive olmaktan ziyade karşılanmamış bir ihtiyaca hitap etmektedir (Sinclair ve Baglioni, 2014: 471). Sosyal inovasyon sosyal ilişkileri dönüştürür, özellikle hizmet kullanıcılarının ve yoksun toplulukların yönetişime katılımını içeren kapsayıcı ve güçlendirici bir şekilde faaliyet gösterebilmektedir. Bu durum, sosyal inovasyona bir güçlendirme boyutu getirmektedir: girişimler, sosyal varlıkları ve ilişkileri güçlendiren yeni işbirlikleri ve ortaklıklar oluşturarak kapasite geliştirir ve kapasiteyi artırır (Ludvig vd. 2020: 3).

3. LİTERATÜR ÖZETİ

Alanyazın taraması sonucunda sosyal inovasyon konusuyla ilgili bibliyometrik analizin yapıldığı çalışmaların özellikle yabancı literatürde yoğun olduğu görülmüştür. Sosyal inovasyonla ilgili Türkçe çalışmalar olmasına rağmen bu konuda bibliyometrik analizin gerçekleştirildiği çalışmalara rastlanmamıştır. Ulaşılan çalışmalardan bazıları (Lazzarotti, Samir Dalfovo ve Emil Hoffmann, 2011; Weerakoon, McMurray, Rametse ve Douglas, 2016; Van der Have vd., 2016; Silveira ve Zilber 2017; Gaitán-Angulo, Díaz, Viloría, Lis-Gutiérrez ve Rodríguez-Garnica, 2018; Pacheco, Santos ve Silva, 2018; Durán-Sánchez, Peris-Ortiz, Álvarez-García, ve del Río, 2018) aşağıdaki gibidir:

Lazzarotti vd. (2011), Ekonomik Kalkınma Teorisi'ne dayalı olarak bilimsel yenilik temasının üretimini bibliyometrik yöntemle analiz etmişlerdir. 2000-2011 yılları arasında yayımlanan 'International Journal of Innovation Management, Journal of Technology and Management Innovation, Management and Innovation Magazine ve Brazilian Journal of Innovation' dergilerindeki makalelerde Schumpeter'in seminal metninden türetilen yedi kategoriden analize başlamışlardır. Sonuçlar inovasyon alanındaki on bir yeni kategoride bir artış olduğunu göstermiştir. Baskın olan kategoriler ise örgütsel kaynaklar, yetenekler ve yeterlilikler, bilgi ve öğrenme ile ilgili kategoriler olmuştur. Schumpeter'in orijinal metnindeki 'yeni ürün' konusu ise en çok araştırılan üçüncü konu olmuştur.

Weerakoon vd. (2016) 1966-2015 yılları arasında Scopus'ta endekslenen 949 yayının sosyal inovasyon araştırma modellerini bibliyometrik analizle incelemiştir. Araştırma sonuçları, sosyal inovasyon alanının gelişmekte olduğunu göstermekte olup, 1966-2004 (%10), 2005-2010 (%22) ve 2011-2015'te (%68) meydana gelen yayınların hacminde büyüme olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca sosyal inovasyonla ilgili araştırmaların yaklaşık %55'inin Avrupalı akademisyenler tarafından gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Van der Have ve Rubalcaba (2016) ise 1986-2013 yılları arasındaki 172 yayını dört ayrı bilimsel topluluğun (topluluk psikolojisi, yaratıcılık araştırması, sosyal ve toplumsal zorluklar, yerel kalkınma) oluşumunu ortaya çıkarmak amacı ile bibliyometrik analiz yöntemi aracılığıyla incelemiştir. Sosyal inovasyon literatürünün 2002 yılından itibaren hızla büyüdüğü ve bu dört bilimsel topluluktan oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal inovasyon ile ilgili topluluk psikolojisi ve yaratıcılık araştırmalarının bilimsel topluluklar ağında nispeten daha izole olduğunu ortaya koymuşlardır.

Silveira ve Zilber (2017), Scopus veritabanında 1991-2015 yılları arasında; hakemli olan, başlık, özet ve anahtar kelimelerde ilgi düzeyi sosyal inovasyon olan ve dili İngilizce olan çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemiştir. İncelenen 165 çalışma sonucunda en çok atıf yapılan yazarlar Swyngedouw (2005), Ramirez (1999), González ve Healey (2005), Moulaert vd. (2005) olmuştur. Yayın sayısının 2010 yılında artmaya başladığı, en sık kullanılan anahtar kelimelerin 'inovasyon' ve 'sosyal girişimcilik' olduğu da bulgular arasındadır.

Gaitán-Angulo vd. (2018) sosyal inovasyon alanı üzerinde yapılan en alakalı araştırmaları ortaya koymaya olanak tanıyan bibliyometrik bir inceleme geliştirmiştir. Scopus ve Dialnet veritabanlarını kullanarak VOSviewer görsel bibliyometrik analizi gerçekleştirdikleri çalışmada, sosyal inovasyonla en alakalı çalışmaların yapıldığı yılın 2016 olduğunu, en çok atıf yapılan ve atıfta bulunulan yazarların Westley ve Bishop olduğunu ve en çok ilgili yayına sahip ülkenin ABD olduğunu belirtmişlerdir. En çok bağlantıyı kuran yazarlar, iki büyük yazar ağı arasında köprü olduğu kanıtlanan Bousquet ve Hajjam'dır. En çok kullanılan terimler ise değişim, karmaşıklık, etki, sosyal ağlar, tasarım, uygulama ve teori olarak tespit edilmiştir.

Pacheco vd. (2018), sosyal inovasyon çalışmalarının tarihsel gelişimini, bu konu üzerinde en fazla araştırma yapan bilimsel alanları ve sonraki araştırmalar üzerinde en büyük etkiye sahip olan çalışmaları özetlemek için Web of Science ve Scopus veritabanları üzerinden 1.150 çalışmanın bibliyometrik araştırmasını gerçekleştirmiştir. Her iki veritabanında da sosyal inovasyonla ilgili çalışmaların başladığı yıl 2003 iken, en çok artışın olduğu yıl ise 2013

olmuştur. Sosyal inovasyon konusunda en fazla yayın yapan araştırmacılar Mumford, Moulaert, Harrisson ve Westley'dir. Yine her iki veritabanında da en çok atıf alan çalışmalar Mulgan vd. (2010), Phills vd. (2008), Mumford (2002), Moulaert vd. (2005) olmuştur.

Durán-Sánchez vd. (2018) 2006-2016 yılları arasında Scopus veritabanından elde ettikleri 791 makale ve 1400'den fazla belgenin bibliyometrik analizinde, 2006 yılından bu yana, İşletme, Yönetim ve Muhasebe, Sosyal Bilimler, Ekonometri ve Finans dışında öne çıkan farklı bilgi alanlarından sosyal inovasyonu ele alan çalışmaların sayısında önemli bir artış olduğu sonucuna ulaşmışlardır. ABD, İngiltere, İspanya veya Kanada gibi ülkelerde ise yazarlar tarafından sınırlı sayıda özel dergide yayınlanan çalışmalara rastlanmıştır.

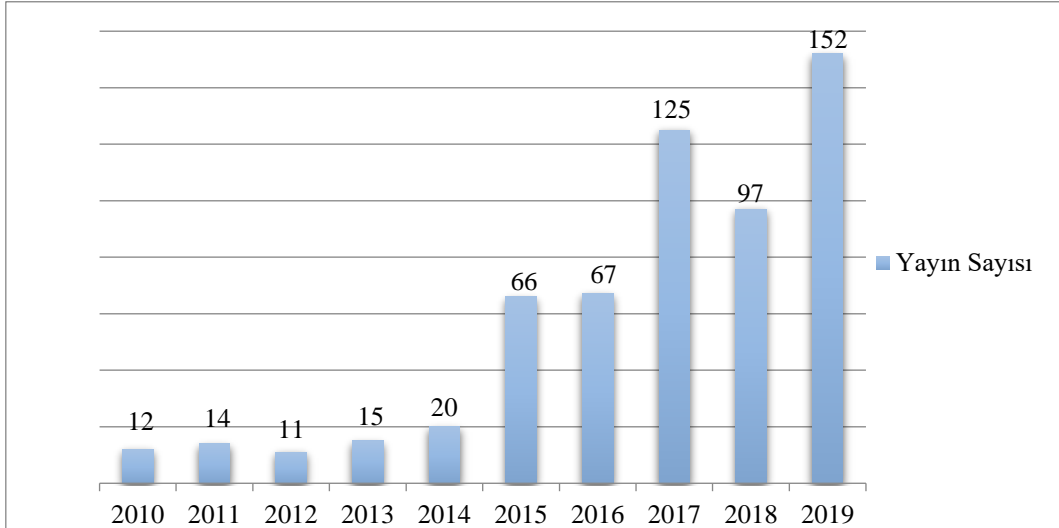
4. AMAÇ, YÖNTEM VE BULGULAR

4.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmada, 2010-2019 yıllarında sosyal inovasyon kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların bibliyometrik analizinin yapılması amaçlanmaktadır. Zaman aralığı seçilirken, 2009 yılına kadar konu ile ilgili yapılan çalışma sayısının tek haneli rakamlardan oluşması, 2010 ve sonrasında ise bu rakamlarda gözle görülür bir artış meydana gelmesi dikkate alınmıştır. Bibliyometrik analiz araştırmacılara araştırdıkları konularla ilgili ayrıntılı bilgiler sunarak çeşitli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu doğrultuda, 17.01.2020 tarihinde Web of Science veritabanına erişilerek SSCI, SCI, ESCI ve A&HCI indeksleri seçilmiştir. Daha sonra "Social Innovation" (Sosyal İnovasyon) kelimeleri taranarak 579 makale çalışmasına ulaşılmıştır. Bu makalelerin incelenmesinde VOSviewer programından yararlanılmış ve görselleştirme yapılarak yorumlanmıştır.

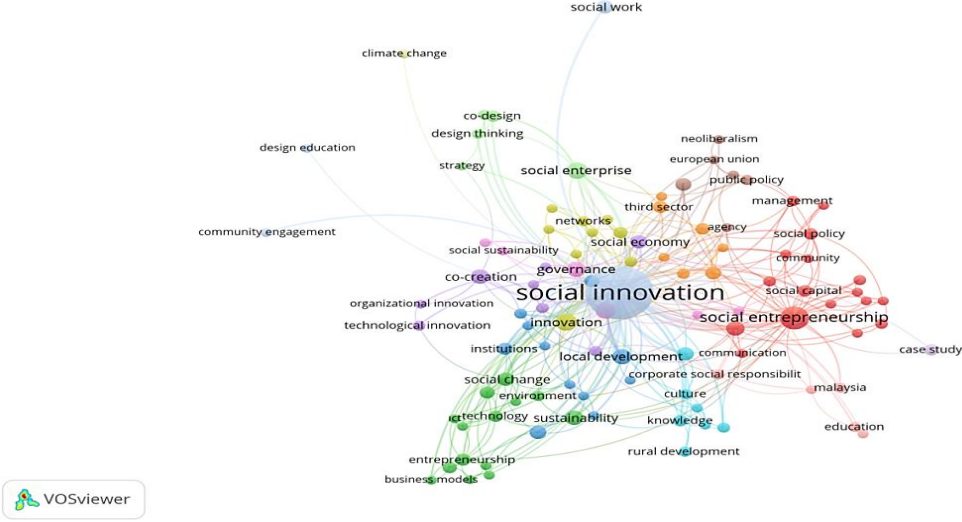
4.2. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, incelenen 579 makale çalışmasına ilişkin olarak; yayın yılı, en fazla kullanılan anahtar kelimeler, en çok yayın yapan ve atıf alan ülkeler, en fazla yayını ve ortak yazarlığı olan araştırmacılar, en çok atıf alan araştırmacılar ve yayınlar ile en çok atıf alan dergi bilgilerine yer verilmiştir.

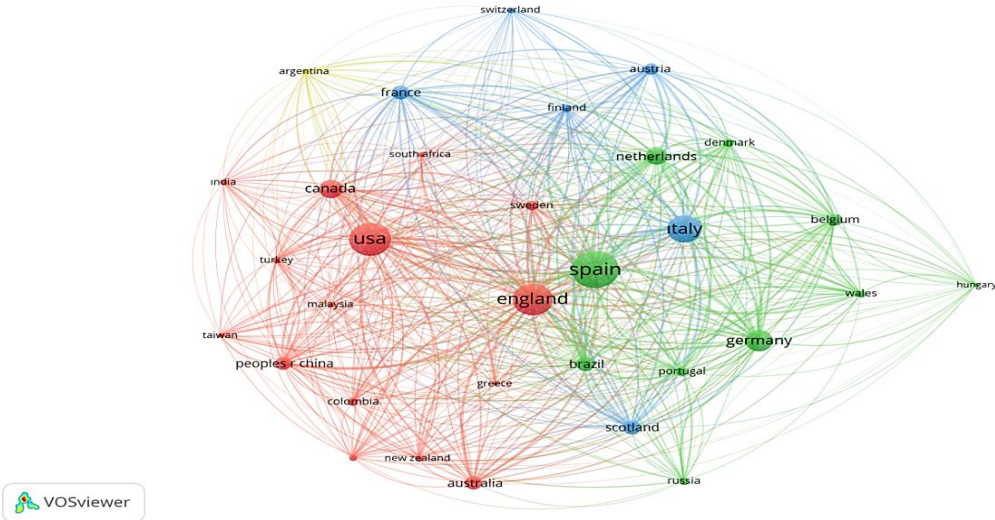
Şekil 1. Yayın Yılları

Şekil 1'de sosyal inovasyon kavramı kullanılarak yayın yapılan yıllar ve bu yıllardaki yayın sayıları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, en fazla yayının 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. 2010, 2011 ve 2012 yıllarında 16'dan daha az sayıda yayın yapıldığı görülmektedir. 2013 yılından sonra yıllar itibariyle yapılan yayın sayısının genel olarak arttığı görülürken, 2018 yılında tekrar düştüğü ve 2019 yılında dikkate değer bir yükselişe geçtiği görülmektedir.

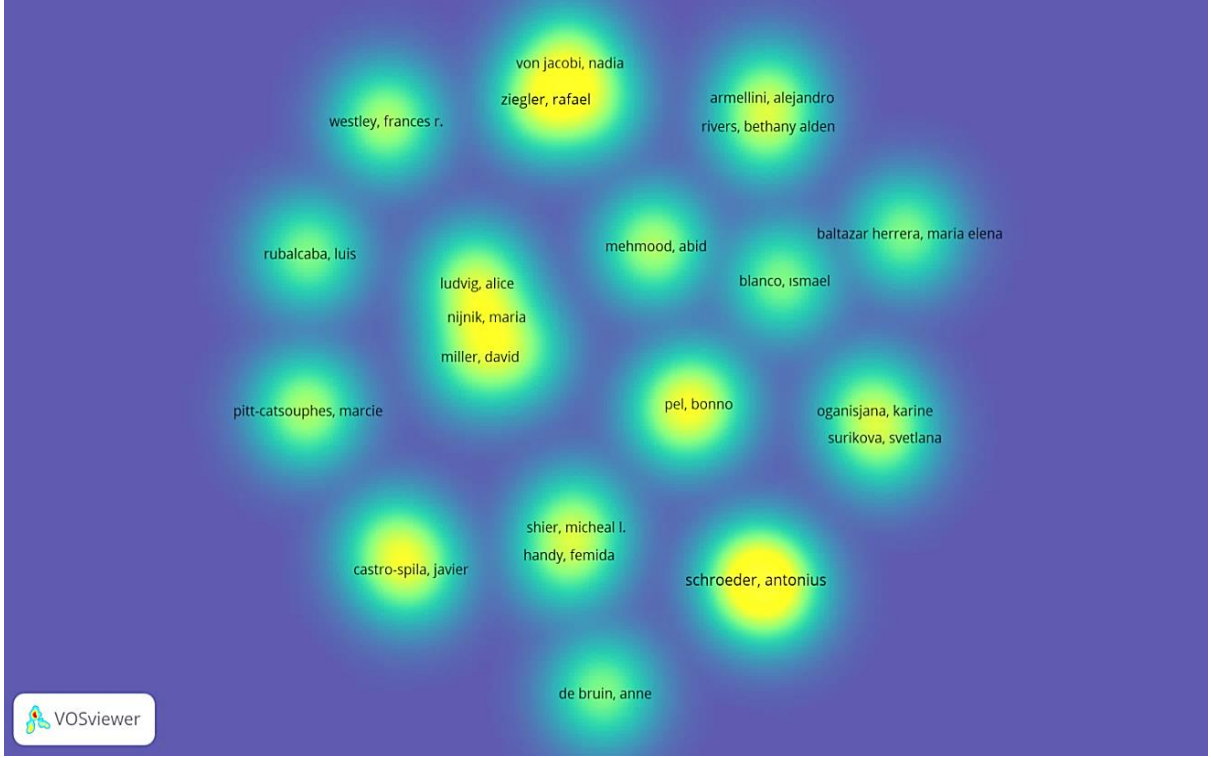
Şekil 2. En Fazla Kullanılan Anahtar Kelimeler

Şekil 2’de sosyal inovasyon başlıklı çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelere yer verilmiştir. Analiz kapsamında incelenen yayınlarda toplam 1371 anahtar kelime kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu anahtar kelimeler içerisinde en az 3 kez tekrarlanmış anahtar kelime sayısı ise 101’dir. Şekil 2 incelendiğinde en sık kullanılan anahtar kelimenin ‘sosyal inovasyon’ (social innovation) olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelime toplamda 298 kere kullanılmıştır. İkinci sırada 31 kere kullanılmış olan ‘sosyal girişimcilik’ (social entrepreneurship) anahtar kelimesi yer almaktadır. Üçüncü sırada ise 15 kere kullanılan ‘inovasyon’ (innovation) kelimesinin yer aldığı görülmektedir. Anahtar kelimeler, 14 farklı renk içeren kümelere ayrılmıştır. Her bir renk, bir kümeyi ifade etmektedir.

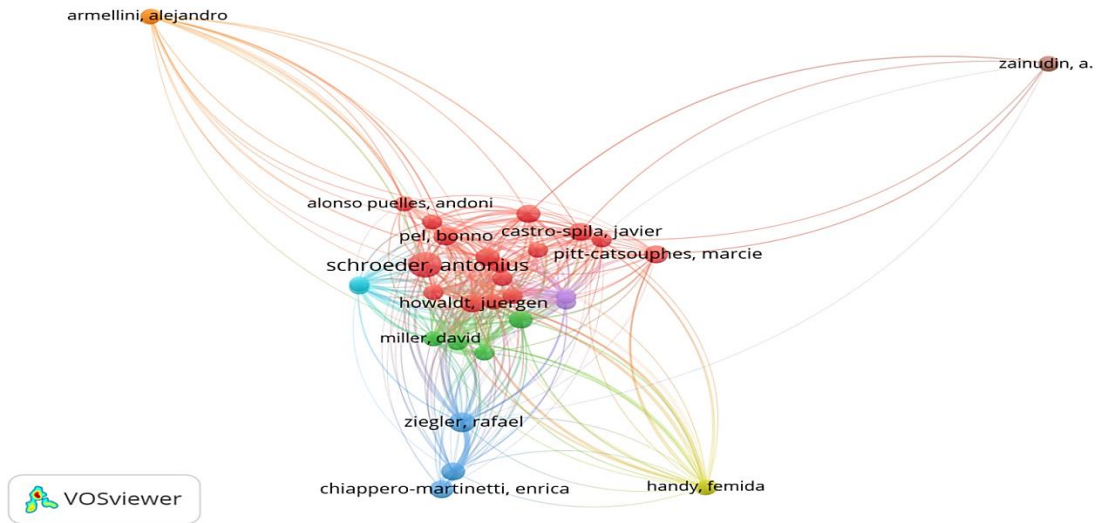
Şekil 3. En Fazla Yayın Yapılan Ülkeler

Şekil 3’te sosyal inovasyon başlığı ile en fazla yayın yapılan ülkeler gösterilmektedir. İncelenen yayınlarda toplam 67 ülke olduğu görülmüştür. Bu ülkelerden yayın sayısı en az beş olan 32 ülke dikkate alınmıştır. Şekil incelendiğinde sosyal inovasyon alanında en fazla yayının İspanya’da (90 yayın) yapıldığı görülmektedir. İspanya’yı sırasıyla ABD (77 yayın), İngiltere (72 yayın), İtalya (60 yayın) ve Almanya (43 yayın) takip etmektedir.

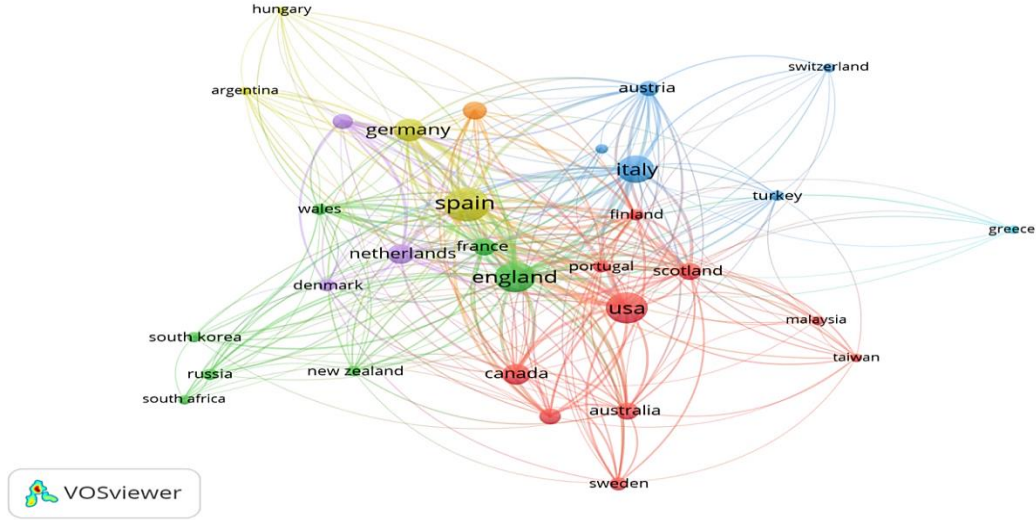
Şekil 4. En Fazla Ortak Yazarlığı Olan Araştırmacılar

Şekil 4'te en fazla ortak yazarlığı olan araştırmacılara yer verilmiştir. İncelenen yayınlarda toplamda 1285 araştırmacının mevcut olduğu saptanmıştır. Bu araştırmacılardan yayın ve atıf sayısı en az üç olan 26 araştırmacı ele alınmıştır. Şekil 4'te araştırmacı isimlerinin yer aldığı alan renginin ortak yazarlık sayısına göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Mavi renk az sayıda ortak yazarlığı ifade ederken sarı renk daha fazla sayıda ortak yazarlığı ifade etmektedir. Şekil incelendiğinde en fazla ortak yazarlığı olan araştırmacının Antonius Schröder (8 yayın) olduğu görülmektedir.

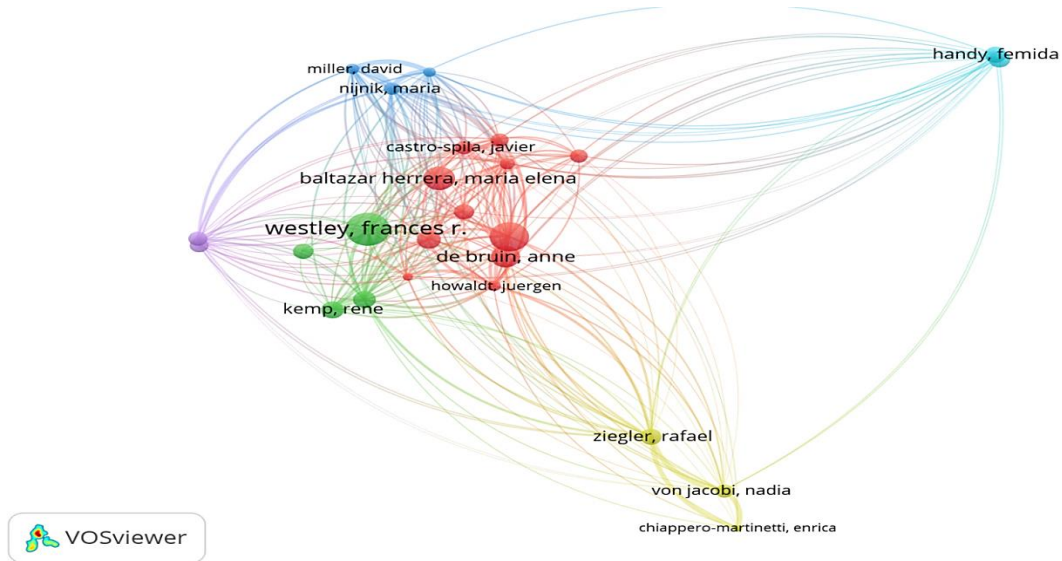
Şekil 5. En Fazla Yayın Yapan Araştırmacılar

Şekil 5'te en fazla yayın yapan araştırmacılar gösterilmiştir. Bu araştırmacıardan yayın sayısı en az 3 olan 34 araştırmacı dikkate alınmıştır. Şekil incelendiğinde, en fazla yayın yapan araştırmacının Antonius Schröder (8 yayın) olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmacıyı sırasıyla Rafael Ziegler (5 yayın) ve Alice Ludvig (4 yayın) takip etmektedir. Ayrıca, araştırmacıların oluşturmuş olduğu kümelenmeler ve araştırmacılar arasındaki bağlantılar da gösterilmektedir.

Şekil 6. En Fazla Atıf Alan Ülkeler

Şekil 6'da en fazla atıf alan ülkelere yer verilmiştir. İncelenen yayınlarda toplam 67 ülke olduğu görülmüştür. Bu ülkelerden yayın ve atıf sayısı en az beş olan 31 ülke dikkate alınmıştır. Şekil incelendiğinde, en fazla atıf alan ülkenin İngiltere (915 atıf) olduğu görülmektedir. İngiltere'yi sırasıyla ABD (831 atıf), Kanada (579 atıf), Hollanda (504 atıf), İspanya (456 atıf) ve İsveç (243 atıf) takip etmektedir. Ayrıca ülkeler arasında kümelenmeler ve bağlantılar olduğu görülmektedir. Örneğin; İspanya, Almanya, Arjantin ve Macaristan'ın aynı kümede yer almaktadır.

Şekil 7. En Fazla Atıf Alan Araştırmacılar

5. SONUÇ

Son yıllarda, sosyal inovasyon kavramı ve bu alanda yapılan çalışmalar giderek önem kazanmaktadır. Bu konuda çalışan araştırmacılar, topluma fayda sağlayacak yenilikçi ve yaratıcı fikirler ortaya çıkarabilmek için büyük çaba göstermektedir. Bu çalışmada 2010-2019 yılları arasında sosyal inovasyon ile ilgili uluslararası alanyazında yayınlanan makaleler, belirli parametreler çerçevesinde incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmada ilgili yıllar arasında yayınlanan ve Web of Science veri tabanından erişim sağlanan 579 makale inceleme kapsamına alınmıştır. Bu çalışma sosyal inovasyon ile ilgili alanyazının mevcut durumu, gelişim süreci hakkında değerlendirme imkanı sunmaktadır. Yapılan analiz sonrası elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir:

- Yıllar itibarıyla en fazla yayının 2019 yılında yapıldığı görülmektedir.
- En fazla kullanılan anahtar kelime 298 kere kullanılan “sosyal inovasyon”dur. İkinci sırada “sosyal girişimcilik”, üçüncü sırada ise “inovasyon” kelimesi yer almaktadır.
- Sosyal inovasyon ile ilgili en fazla yayın yapan ülke 90 yayın sayısı ile İspanya’dır. İkinci sırada 77 yayın ile ABD, üçüncü sırada ise 72 yayın ile İngiltere takip etmektedir.
- En fazla yayın yapan ve en fazla ortak yazarlığı olan araştırmacı Antonius Schröder’dır.
- En fazla atıf alan ülke 915 atıf ile İngiltere’dir. İngiltereyi 831 atıf ile ABD ve 579 atıf ile Kanada takip etmektedir.
- En fazla atıf alan araştırmacı 163 atıf ile Frances R. Westley’dir. İkinci sırada 122 atıf ile Luis Rubalcaba ve üçüncü sırada 68 atıf ile Maria Elena Baltazar Herrera yer almaktadır.
- En fazla atıf alan yayın 305 atıf ile Voorberg’e aittir.
- Sosyal inovasyon ile ilgili en fazla yayın yapan dergi Innovation: The European Journal of Social Science Research’tür. En fazla yayın yapan ve en fazla ortak yazarlığı olan araştırmacı Antonius Schröder’dır.
- En fazla atıf alan ülke 915 atıf ile İngiltere’dir. İngiltereyi 831 atıf ile ABD ve 579 atıf ile Kanada takip etmektedir.
- En fazla atıf alan araştırmacı 163 atıf ile Frances R. Westley’dir. İkinci sırada 122 atıf ile Luis Rubalcaba ve üçüncü sırada 68 atıf ile Maria Elena Baltazar Herrera yer almaktadır.
- En fazla atıf alan yayın 305 atıf ile Voorberg’e aittir.
- Sosyal inovasyon ile ilgili en fazla yayın yapan dergi Innovation: The European Journal of Social Science Research’tür.

Bu çalışmanın araştırmacılara ve ilgili yazına çeşitli katkılar sunması ve yol gösterici olması beklenmektedir. Sosyal inovasyon konusunda çalışma yapacak araştırmacılar bu çalışmadan yola çıkarak literatür ile ilgili fikir sahibi olabilir ve bu çerçevede çalışmalarını tasarlayabilirler. Ayrıca araştırmacılar, sosyal inovasyon ile ilgili yayınlanan makalelerde kullanılan yöntemler ile bilgileri alarak ta çalışmalarına yön verebilirler. Diğer taraftan, çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu çalışmanın başlıca sınırlılığı SSCI, SCI, ESCI ve A&HCI indeksli ve Web of Science veri tabanı üzerinden erişimi sağlanan makalelerin incelenmesidir. Bu bağlamda gelecek çalışmalarda bu indekslere sahip makalelerin yanı sıra ulaşılabilen diğer makaleler, kitaplar, kitap bölümleri veya kongrelerde sunulan bildiriler inceleme kapsamına alınabilir. Bibliyometrik analiz, Web of Science veri tabanı dışında SCOPUS, EBSCO Host, JSTOR gibi veri tabanlarına da uygulanabilir. Ayrıca gelecek çalışmalarda araştırmacılar, Citespace, Pajek ve Rstudio gibi farklı görsel haritalama programlarını kullanarak ta karşılaştırma yapabilirler.

KAYNAKÇA

Avelino, F., Wittmayer, J. M., Pel, B., Weaver, P., Dumitru, A., Haxeltine, A. ve O’Riordan, T. (2019). Transformative social innovation and (dis)empowerment. *Technological Forecasting and Social Change*, 145, 195-206.

BEPA (Bureau of European Policy Advisors). (2010). *Empowering people, driving change*. In: Social Innovation in the European Union, European Commission.

- Bulut, C., Eren, H. ve Halac, D. S. (2013). Social innovation and psychometric analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 82, 122-130.
- Cloutier, J. (2003). Qu'est-ce que l'innovation sociale?, Cahiers du CRISES (ss. 46). Montréal: Centre de recherche sur les innovations sociales (CRISES).
- Cruz, H., Rubén Martínez, M. ve Blanco, I. (2017). Crisis, urban segregation and social innovation in Catalonia. *Partecipazione E Conflitto*, 10(1), 221-245.
- Durán-Sánchez, A., Peris-Ortiz, M., Álvarez-García, J. ve del Río, M. D. L. C. (2018). Entrepreneurship and social innovation for sustainability. Bibliometric analysis. *Strategies and Best Practices in Social Innovation* içinde (11-29). Springer, Cham.
- Gaitán-Angulo, M., Díaz, J. C., Vilorio, A., Lis-Gutiérrez, J. P. ve Rodríguez-Garnica, P. A. (2018, June). Bibliometric analysis of social innovation and complexity (Databases Scopus and Dialnet 2007–2017). *International Conference on Data Mining and Big Data* içinde(23-30). Springer, Cham.
- Grimm, R., Fox, C., Baines, S. ve Albertson, K. (2013). Social innovation, an answer to contemporary societal challenges? Locating the concept in theory and practice. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 26(4), 436-455.
- Kohler, T. ve Chesbrough, H. (2019). From collaborative community to competitive market: The quest to build a crowdsourcing platform for social innovation. *R&D Management*, 49(3), 356-368.
- Lazzarotti, F., Samir Dalfovo, M. ve Emil Hoffmann, V. (2011). A bibliometric study of innovation based on Schumpeter. *Journal of Technology Management & Innovation*, 6(4), 121-135.
- Ludvig, A., Rogelja, T., Asamer-Handler, M., Weiss, G., Wilding, M. ve Zivojinovic, I. (2020). Governance of social innovation in forestry. *Sustainability*, 12(3), 1065, 1-16.
- Moulaert, F., MacCallum, D., Mehmood, A. ve Hamdouch, A., (2013). *The international handbook on social innovation: Collective action, social learning and transdisciplinary research*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham.
- Mulgan, G. (2006). The process of social innovation. *Innovations: Technology, Governance, Globalization*, 1(2), 145-162.
- Mulgan, G., Tucker, S., Ali, R. ve Sanders, B. (2007). Social innovation: what it is, why it matters and how it can be accelerated, Skoll centre for social entrepreneurship, Working paper, 1-50.
- Mumford, M. D. (2002). Social innovation: Ten cases from benjamin franklin, *Creativity Research Journal*, 14(2), 253-266,
- Murray, R., Caulier-Grice, J. ve Mulgan, G. (2010). The open book of social innovation. London: The Young Foundation & NESTA, Erişim adresi: <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovation.pdf>, (7 Şubat 2020).
- Özdemir, F., ve Ar, İ. M. (2015). Sosyal yenilik üzerine bir alan araştırması. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 4(1), 17-43.
- Pacheco, A. S. V., Santos, M. J. ve Silva, K. V. D. (2018). Social innovation: what do we know and do not know about it. *International Journal of Innovation and Learning*, 24(3), 301-326.
- Phills, J. A., Deiglmeier, K. ve Miller, D. T. (2008). Rediscovering social innovation. *Stanford Social Innovation Review*, 6(4), 34–43.
- Pol, E. ve Ville, S. (2009). Social innovation: Buzz word or enduring term? *J. Socio-econ.* 38, 878–885.
- Prahalad, C. K. ve Ramaswamy, V. (2004). Co-creation experiences: The next practice in value creation. *Journal of Interactive Marketing*, 18(3), 5-14.
- Sharra, R. ve Nyssens, M. (2010). Social innovation: An interdisciplinary and critical review of the concept. *Université Catholique de Louvain Belgium*, 1-15.

- Sinclair, S. ve Baglioni, S. (2014). Social innovation and social policy—promises and risks. *Social Policy and Society*, 13(3), 469-476.
- Topsakal, Y. ve Yüzbaşıoğlu, N. (2017). Sosyal inovasyon kavramsal model önerisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(3), 565-576.
- Van der Have, R. P. ve Rubalcaba, L. (2016). Social innovation research: An emerging area of innovation studies?. *Research Policy*, 45(9), 1923-1935.
- Weerakoon, C., McMurray, A., Rametse, N. ve Douglas, H. (2016). A preliminary bibliographic analysis of the social innovation literature. *SIERC 2016: Collaborating for Impact* içinde(345-360). New Zealand Social Innovation and Entrepreneurship Research Centre.
- Yeşilkaya, M. ve Yıldız, T. (2018). Özgeci davranış ekseninde sosyal inovasyon eğiliminin incelenmesine yönelik bir araştırma. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 81-97.
- Zapf, W. (1994). Über soziale Innovationen. W. Zapf (Ed.). *Modernisierung, wohlfahrtsentwicklung und transformation: Soziologische aufsätze 1987 bis 1994* içinde (23-40). Berlin: Edition Sigma.